

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Seame inimesed esikohale, kindlustame kestliku ja kaasava majanduskasvu, avame ELi äärepoolseimate piirkondade potentsiaali“

(2023/C 157/04)

Raportöör:	Pedro DE FARIA E CASTRO (PT/EPP), Assooride autonoomse piirkonna valitsuse asekancler
Viitedokument:	komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Seame inimesed esikohale, kindlustame kestliku ja kaasava majanduskasvu, avame ELi äärepoolseimate piirkondade potentsiaali“ COM(2022) 198 final

POLIITIKASOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. toonitab Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 349 nimetatud äärepoolseimate piirkondade püsivaid struktuurilisi piiranguid, mida COVID-19 pandeemia on veelgi süvendanud;
2. märgib, et ELi äärepoolseimate piirkondade strateegia on osutunud kasulikuks nende meetmete süvendamisel, mille eesmärk on säilitada kõnealuste ELi piirkondade eripära. COVID-19 pandeemiast põhjustatud olukord ning pakiline vajadus tegeleda praeguste ja tulevaste majanduslike, sotsiaalsete, kultuuriliste ja keskkonnaprobleemidega on aga toonud esile vajaduse uuendada põhjalikult 2017. aasta strateegiat „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus ELi äärepoolseimate piirkondadega“;
3. peab tervitatavaks, et Euroopa Komisjon järgib komitee soovitusi kohandada ELi äärepoolseimate piirkondade strateegiat, arvestades pandeemia tõsiseid tagajärgi, nagu on välja pakutud komitee arvamuses teemal „Euroopa Komisjoni aruanne ELi äärepoolseimate piirkondade uuendatud strateegilise partnerluse rakendamise kohta“⁽¹⁾ (raportöör: Ángel Víctor Torres Pérez) ja Euroopa Parlamendi raportis tulevase tugevama partnerluse kohta ELi äärepoolseimate piirkondadega;⁽²⁾
4. tuletab meelde äärepoolseimate piirkondade erinevaid samme Euroopa Komisjoni strateegia uuendamiseks, eelkõige äärepoolseimate piirkondade juhtide poliitilist deklaratiooni, mis võeti vastu 3. mail 2021 Assooridel äärepoolseimate piirkondade juhtide konverentsi istungitevahelisel kohtumisel;
5. rõhutab komisjoni, liikmesriikide ja äärepoolseimate piirkondade juhtide konverentsi partnerluse tugevdamist kõnealuse strateegia väljatöötamisel, mis on võimaldanud viljakat ja pidevat dialoogi asjaomaste platvormide ja tööühmade kaudu;
6. väljendab heameelt Euroopa Komisjoni teatise „Seame inimesed esikohale, kindlustame kestliku ja kaasava majanduskasvu, avame ELi äärepoolseimate piirkondade potentsiaali“ üle, milles võetakse arvesse äärepoolseimate piirkondade juhtide konverentsi seisukohti, mis esitati konverentsi 18. novembri 2021. aasta lõppdeklaratsioonis (Ponta Delgada, Assoorid) ja 19. jaanuari 2022. aasta dokumendis, mis võeti vastu koos Prantsusmaa, Hispaania ja Portugaliga;
7. väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle tugevdada dialoogi ja pakkuda kõnealustele piirkondadele kohandatud toetust, et nad saaksid täiel määral kasu ELi poliitikameetmetest ja kasutada ära nende potentsiaali, aidates seeläbi kaasa ELi nähtavuse suurendamisele nende piirkondade mõjualadel;

⁽¹⁾ ELT C 37. 2.2.2021, lk 57.

⁽²⁾ Raport tulevase tugevama partnerluse kohta ELi äärepoolseimate piirkondadega.

8. tunnistab selle uue teatise tähtsust, rõhutab vajadust riigiülese, riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi ametiasutuste koordineeritud tegevuse järele ja kavandatud meetmete kiire elluviimise järele ning rõhutab mitmete kriiside taustal pakilist vajadust reageerida viivitamata ja tõhusalt, et tagada jätkusuutlik majanduse ja ühiskonna taastumine;

9. peab kahetsusväärseks, et komisjoni uues teatises ei ole piisavalt käsitletud teatavaid äärepoolseimate piirkondade arenguks vajalikke poliitikameetmeid;

10. rõhutab, et kõnealuste piirkondade kaitsetust, mida on tunnistatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 349, süvendavad veelgi arvukad loodusõnnetused, mille sagedus globaalse soojenemise tõttu suureneb ning mille ulatuse ja intensiivsuse kasv äärepoolseimates piirkondades on jätkuvalt suur probleem;

11. märgib, et sõda Ukrainas avaldab nendele juba niigi kaitsetutele piirkondadele lisasurvet ja seab ohtu tervishoiukriisist taastumise. Kodumajapidamiste ostujõud on neis piirkondades praegu tõsiselt kahjustatud ja eri tegevusvaldkondade kanda jäävad lisaks struktuursetele lisakuludele, mis on seotud neid territooriume mõjutavate struktuuriliste piirangutega, märkimisväärsed lisakulud;

12. väljendab heameelt Euroopa Liidu Nõukogu 21. juuni 2022. aasta järelduste üle komisjoni 3. mai 2022. aasta teatise kohta ja rõhutab nende tähtsust selle uue äärepoolseimate piirkondade strateegia rakendamisel;

13. kutsub asjaomaseid liikmesriike üles toetama oma äärepoolseimaid piirkondi haldussuutlikkuse suurendamisel ja oskuste arendamise edendamisel, et need piirkonnad saaksid ELi programmidest täiel määral kasu;

14. on rahul, et komisjoni teatises märgitakse, et äärepoolseimad piirkonnad ei sarnane faktiliselt ega õiguslikult teistele geograafiliste iseärasustega Euroopa piirkondadele, nagu saared, mägipiirkonnad või hõredalt asustatud piirkonnad;

Kodanike vajadustega tegelemine

15. väljendab heameelt selle üle, et Euroopa Komisjon keskendub äärepoolseimates piirkondades elavate inimeste vajadustele, samuti majanduse taastamisele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule, mis on vajalikud kõnealuste vajaduste rahuldamiseks;

16. juhib tähelepanu tungivale vajadusele tegeleda äärepoolseimate piirkondade märkimisväärse sotsiaalse ja majandusliku ebavõrdsusega Mandri-Euroopaga võrreldes ning kutsub Euroopa Komisjoni üles toetama neid piirkondi ülejäänud ELiga lähenemise protsessis;

17. peab tervitatavaks Euroopa Komisjoni rõhuasetust sellele, kui oluline on toetada äärepoolseimate piirkondade iseärasusi Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ja Porto sotsiaaltippkohtumisel 2030. aastaks seatud tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise alaste eesmärkide saavutamisel;

Tähelepanu pööramine rändeprobleemile

18. nõuab ELi institutsioonide tugevat ja otsustavat toetust rändekriiside korral, eelkõige ELi välispiiril asuvatel aladel, millel on ainuvastutus nende territooriumile saabuvate saatjata alaealiste vastuvõtmise, neile põhiteenuste osutamise ja nende toetamise eest teel täiskasvanuikka;

19. tuletab meelde, et oluline on Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi ning Sisejulgeolekufondi piisav rahastamine, tagades nende vahendite piirkonnapõhise haldamise, et suurendada nende kättesaadavust, eriti kriisiolukordades, mis teatavates äärepoolseimates piirkondades korduvad, näiteks Kanaari saartel, Guajaanas või Mayotte'is, ning väljendab heameelt komisjoni poolt uues strateegias sellega seoses võetud kohustuse üle;

20. ootab huviga ELi edasisi edusamme seoses rände- ja varjupaigaleppega, võttes arvesse Venemaa sissetungist Ukrainasse saadud õppetunde ning uurides võimalust kohaldada nõukogu direktiivi 2001/55/EÜ⁽³⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu CARE määrusega⁽⁴⁾ kehtestatud uusi meetmeid ka teistest konfliktipiirkondadest pärit rändajate suhtes, kellel on ELile suur mõju, et saavutada tõeline solidaarsus ja õiglane rändekoormuse jagamine kõigi liikmesriikide vahel;

Roheüleminek

21. väljendab heameelt selle üle, et komisjoni tunnistab, et äärepoolseimad piirkonnad vajavad erimeetmeid kliimamuutustega kohanemiseks, sest nad on kliimamuutuste mõju, sealhulgas äärmuslike ilmastikunähtuste ees eriti kaitsetud;

22. rõhutab komisjoni võetud kohustust võtta äärepoolseimaid piirkondi jätkuvalt nõuetekohaselt arvesse ELi Solidaarsusfondi rakendamisel, samuti kohustust toetada riskiennetusmeetmeid ja vastupanuvõimet loodusõnnetuste suhtes ning edendada teadmiste vahetamist äärepoolseimate piirkondade ja nende naabrite vahel;

23. nõuab, et võetaks arvesse õigusaktide paketi „Eesmärk 55“ suurt mõju äärepoolseimate piirkondade konkurentsivõimele ja ühendatusele, kohaldades süstemaatilisel ja kõikehõlmavalt ELi toimimise lepingu artiklit 349 pärast mõjuhindangute koostamist, mille alusel tuleks kõnealuste piirkondade jaoks vastu võtta kohandatud lahendused, muutes vajaduse korral õigusakte, et tagada nende alade elanike õiglane kohtlemine, sest nad peavad juba praegu toime tulema kaugusest tulenevate lisakuludega. Tuleb tagada nende väga haavatavate piirkondade kodumajapidamiste ja ettevõtete juurdepääs kliimameetmete sotsiaalfondile ja moderniseerimisfondile ning väikesemahuliste projektide rahastamine innovatsioonifondi raames;

24. hoiatab sellega seoses kõnealuste piirkondade suureneva kaitsetuse eest, mis tuleneb nende kaugusest ja eraldatusest Euroopa mandrist, ning seega mõju eest, mida avaldab neile paketi „Eesmärk 55“ tulenevate uute heitkoguste ja kütuse maksustamise eesmärkide täitmine;

25. juhib tähelepanu sellele, et äärepoolseimate piirkondade puhul on tegemist isoleeritud energiasüsteemidega, mida ei saa mandriga ühendada, ning kutsub ELi institutsioone üles edendama kõnealuste piirkondade energiasõltumatust poliitikameetmete abil, millega toetatakse ja edendatakse asjakohast üleminekut, mis viib nad praegusest sõltuvusest fossiilkütustest taskukohaste kestlike süsteemide poole;

Juurdepääsuprobleemide vähendamine

26. tuletab meelde, et kuna puuduvad maismaapõhised alternatiivid, sõltuvad äärepoolseimad piirkonnad täielikult usaldusväärsest ja taskukohasest õhu- ja meretranspordist, et tagada oma elanikkonna liikuvus ja esmatarbekaupadega varustamine. See põhjustab elanikele suurt finantskoormust ning tekitab seetõttu kahju kohalikule majandusele ja avalikule huvile;

27. on seisukohal, et äärepoolseimate piirkondade võrdsust ja kaasatust ning nende arengut ei ole võimalik edendada ilma, et rakendataks strateegiat nende kauguse ja eraldatuse vähendamiseks, mis nõuab tingimata täiendavaid meetmeid nende puuduliku juurdepääsetavuse kompenseerimiseks ja digitaalse lõhe vähendamiseks, et neid arendada ja tugevdada nende majandust, arvestades äärepoolseimast asukohast tingitud püsivaid struktuurseid. Komitee rõhutab, et ühtse turu erakorraliste meetmete paketi on väga oluline arvestada äärepoolseimate piirkondadega, et tagada tarneahelate toimimine kriisiajal;

28. kutsub – nagu soovitas Euroopa Parlament oma raportis tulevase tugevama partnerluse kohta ELi äärepoolseimate piirkondadega – komisjoni üles hindama vajadust rakendada transpordivaldkonnas toetust kui lisavahendit reisijate- ja kaubaveo kulude tõttu tekkinud ebasoodsate tingimuste ja kumulatiivse kahju korvamiseks;

29. kutsub üles toetama projekte, mille eesmärk on parandada äärepoolseimate piirkondade ühendatust. Komitee juhib sellega seoses tähelepanu merealuste kaablite rajamise toetamise küsimusele, mis on endiselt suur probleem andmevoogude turvalisuse, aga ka teenuse kvaliteedi ja selle tariifide taskukohasuse seisukohast. Näiteks Réunion ja Assooride autonoomne piirkond seisavad varsti silmitsi oma merealuste elektrooniliste sidekaablite aegumise probleemiga. Teatavates piirkondades, näiteks Prantsuse Guajaanas, tuleks kaaluda ka satelliit tehnoloogiat, kuna kiudoptilisi ühendusi ei ole võimalik paigaldada kõikidesse asustatud piirkondadesse;

⁽³⁾ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiivi 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta määrus (EL) 2022/562, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1303/2013 ja (EL) nr 223/2014 seoses ühtekuuluvusmeetmetega pagulaste toetamiseks Euroopas (CARE) (ELT L 109, 8.4.2022, lk 1).

Põllumajandus ja maaelu areng

30. rõhutab põllumajandussektori tähtsust äärepoolseimate piirkondade majanduse, keskkonna, maakasutuse planeerimise ja tööhõive jaoks ning asjaolu, et EL on seda tunnistanud, kehtestades erikohtlemise kõrvalisele asukohale ja saarelisele asendile vastavate valikmeetmete programmi (POSEI) näol ja konkreetset erandid ühises põllumajanduspoliitikas. Komitee nõuab nende sätete säilitamist;

31. märgib rahuloluga, et põllumajanduse, metsanduse ja maapiirkondade toetamiseks mõeldud riigiabi vahendid võimaldavad äärepoolseimatesse piirkondadesse tehtavate investeeringute ja tegevusabi puhul kõrgemaid ülemmäärasid ning et komisjon on nende vahendite käimasoleva läbivaatamise käigus teinud ettepaneku säilitada nende piirkondade eritingimused;

32. rõhutab sellegipoolest, et olulised on äärepoolseimatele piirkondadele kehtestatud erisätted vähese tähtsusega abi kohta, võttes arvesse lisakulusid, mida kannavad kõik nendes piirkondades põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevad ettevõtjad;

33. on seoses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondiga (EAFRD) seisukohal, et strateegiliste kavade tsentraliseeritud haldamine on vastuolus lihtsustamise, tõhususe ja tulemuslikkuse eesmärgiga, mida soovitakse saavutada, ning loodab, et selle negatiivset mõju on võimalik vähendada nii palju kui võimalik tänu menetluste asjakohasele paindlikkusele ja detsentraliseerimisele äärepoolseimate piirkondade strateegiliste kavade rakendamisel; nõuab tiheda institutsioonidevahelise koostöö jätkamist, et tugevdada programmi POSEI eelarvet.

34. Programm on oluline vahend kohaliku tootmise kestlikkuse toetamiseks ja ühise põllumajanduspoliitika kohandamiseks äärepoolseimate piirkondade iseärasustega. Tuleb tegeleda programmi kroonilise, nõuetekohaselt tõestatud alarahastamisega ja vastata kõnealuste piirkondade tegelikele vajadustele, et programm suudaks sammu pidada nende piirkondade põllumajandussektori arenguga ja jätkata oma eesmärkide saavutamist;

Sinine majandus ja kalandus

35. meenutab, et äärepoolseimid piirkonnad suurendavad Euroopa Liidu merelist mõõdet, andes talle maailma suurima mereala, kus on üle 25 miljoni km² pindalaga majandusvöönd, ja suured majanduslikud eelised;

36. väljendab heameelt äärepoolseimatele piirkondadele omistatud tähtsuse üle seoses traditsioonilise kalandussektori ja sinise majanduse strateegiatega järgnevatiks aastateks, samuti Euroopa Komisjoni võetud kohustuse üle vaadata läbi aruandlusmenetluste nõuded ja riigiabi andmist kalalaevastiku uuendamiseks kõnealustes piirkondades võimaldavad sätted, võttes arvesse nende piirkondade eripära ja toetades kalureid, tagades samal ajal kestliku kalapüügi;

Riigiabi

37. peab tervitatavaks Euroopa Komisjoni teatistes võetud kohustust võtta äärepoolseimate piirkondade iseärasusi arvesse riigiabi käsitlevate määruste ja suuniste läbivaatamisel kõigis sektorites, lähtudes ELi riigiabi õigusaktides nende piirkondade suhtes kehtivatest sätetest. Komitee nõuab suuremat paindlikkust sellise abi andmist reguleerivas korras;

38. toonitab, et erilist tähelepanu tuleks pöörata riigiabi eeskirjadele, millega tugevdatakse ja soodustatakse äärepoolseimate piirkondade ühendatust, eelkõige seoses lennujaamadele ja -ettevõtjatele ning meretranspordile antava riigiabi suuniste läbivaatamisega ning keskkonnakaitseks antavat riigiabi käsitlevate määruste käimasoleva läbivaatamisega, millega tuleks ette näha investeerimisabi lisakategooria, mis võimaldab äärepoolseimate piirkondade ettevõtjatel järgida ELi keskkonnastandardeid;

39. nõuab, et äärepoolseimate piirkondade ja Euroopa Komisjoni konkurentsi peadirektoraadi vahel loodaks foorum „puhtalt kohaliku mõjuga abi“ kontseptsiooni arutamiseks, pidades silmas, et üle 90 % äärepoolseimates piirkondades asuvatest ettevõtjatest on väikese finantsuutlikkusega mikro- ja väikeettevõtjad ning et kõnealustele piirkondadele antav abi ei suuda mõjutada konkurentsi siseturul, kuna see on mõeldud üksnes kohalikule tegevusele;

40. rõhutab lisaks, et oluline on tagada kõigi äärepoolseimate piirkondade maksusüsteemide järjepidevus, sest mis tahes katkestus võib tõsiselt destabiliseerida nende piirkondade majandust ja tööhõivet;

Turism

41. juhib tähelepanu turismisektori olulisele rollile äärepoolseimate piirkondade arengus, kuna tegemist on valdkonnaülese majandustegevusega, millel on suur mõju majanduskasvule, tööhõivele ja regionaalarengule;
42. tuletab meelde COVID-19 tervisekriisi suurt mõju kõnealusele valdkonnale, tuues selles sektoris kaasa enneolematu majanduslanguse;
43. rõhutab selle sektori kaitsetust, kuna turism on tugevalt avatud geopoliitilistele, tervishoiualastele ja kliimaga seotud välismõjudele ning sõltub õhu- ja meretranspordi ühendustest;
44. rõhutab vajadust edendada uuenduslikke, kestlikke ja vastupanuvõimelisi investeeringuid, et toetada selle strateegilise sektori kestlikku arengut;
45. kutsub Euroopa Komisjoni üles edasi arendama Euroopa turismipoliitikat, mis hõlmaks ka Euroopa turismiameti loomist, et toetada Euroopa turismisihtkohtade kaksiküleminekut, ja kiirendama selle kõnealuste piirkondade jaoks strateegilise sektori taaskäivitamist. Komitee toetab Euroopa Parlamendi hoiatust, et kõnealuse poliitika kujundamisel ja hindamisel tuleb arvestada äärepoolseimate piirkondade eripära ja lisapiirangutega, tagades piisava rahastamise, et kindlustada nendes piirkondades juurdepääsetavus ning kliima- ja digiüleminek;

Välismõõde

46. tunnistab, et äärepoolseimate piirkondadel on suhted kolmel (Euroopa, riigi ja piirkonna) tasandil, mis tähendab, et lisaks siseturu eeliste paremale ärakasutamisele saavad nad paremini integreeruda oma vahetusse geograafilisse keskkonda, tugevdades suhteid oma naaber- ja partnerriikidega. Samal ajal tuleb kaubanduslääbirääkimistel ja -lepingutes alati arvesse võtta nende mureküsimusi;
47. rõhutab, et geograafilistel aladel, kus äärepoolseimate piirkonnad asuvad, on erinevad omadused, probleemid ja võimalused ning seepärast on oluline töötada iga piirkonna jaoks välja eelneval analüüsil põhinev strateegia, et teha kindlaks peamised ühised probleemid ja kasutada ära tiheda koostöö kogu potentsiaal;
48. juhib tähelepanu sellele, et selline esialgne hinnang peaks põhinema kahekordsel analüüsil, millest ühes käsitletakse ELi ees seisvaid probleeme kõnealustel aladel ning teises nende probleemide mõju neil aladel asuvatele Euroopa piirkondadele ning liidu võimalikke lahendusi neile probleemidele;
49. peab tervitatavaks Euroopa Komisjoni teatise võetud kohustust teha kindlaks piirkondliku koostöö võimalused ja äärepoolseimate piirkondade ees seisvad raskused, määrata kindlaks peamised koostöövaldkonnad, arendada koostöövõimalusi ja toetada seda koostööd ning edendada äärepoolseimate piirkondade vahelist teabevahetust. Lisaks kutsub komitee asjaomaseid liikmesriike üles soodustama nendes valdkondades koostööd äärepoolseimate piirkondade ning ülemeremaade ja -territooriumide vahel ning samuti kolmandate riikidega. Komitee julgustab teisi liikmesriike edendama koostööd ja vahetusi oma piirkondade ja äärepoolseimate piirkondade vahel;
50. palub komisjonil võtta geograafiliste strateegiate läbivaatamisel arvesse äärepoolseimate piirkondade rolli ja eripära ning kaasata need piirkonnad konsultatsioonimehhanismidesse;

Järeldused

51. nõuab, et kiiresti võetaks vastu pragmaatilised ja asjakohased lahendused, kohaldades järjepidevalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 349, et vältida majandusliku, sotsiaalse ja kestliku taastumise eesmärgi kahjustamist;
52. juhib tähelepanu vajadusele tõhusalt tugevdada konkurentsivõime edendamist ja ELi poliitikameetmete äärepoolseimatele piirkondadele avalduva mõju eelnevat hindamist, kasutades kohapõhiseid lähenemisviise, mis tagavad kõnealuste piirkondade kodanike sissetulekute kaitse;
53. kutsub Euroopa Komisjoni üles koostama koos äärepoolseimate piirkondade ja nende riikidega tegevuskava koos ajakavaga.

Brüssel, 8. veebruar 2023

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Vasco ALVES CORDEIRO